

Vukovar 1991.

Da se nikad ne zaboravi

Bitka za Vukovar

- **Bitka za Vukovar** je najveća i najkrvavija bitka u Domovinskom ratu. To je bila 87-dnevna opsada hrvatskog grada Vukovara od strane Jugoslavenske narodne armije, uz pomoć srpskih paravojnih snaga od 25. kolovoza do 18. studenog 1991. godine tijekom Domovinskog rata. Bitka je završena porazom lokalnog Zbora narodne garde, velikim razaranjem Vukovara i brojnim ubojstvima i progonom hrvatskog stanovništva. U bitci je poginulo između 2.900 i 3.600 ljudi.

Iako je bitka bila značajan i simbolički gubitak za Hrvatsku, koja nije povratila kontrolu nad gradom do 1998. godine, to je, također, bila pobjeda, koja je koštala JNA i pomogla da Hrvatska dobije međunarodnu potporu za svoju neovisnost. Budući da je široko štovana kao ključni trenutak u tijeku Domovinskog rata, to je pirova pobjeda Jugoslavenske narodne armije nad hrvatskim braniteljima Vukovara.

**VODOTORANJ –
SIMBOL PATNJE
GRADA**

Hrvatske snage

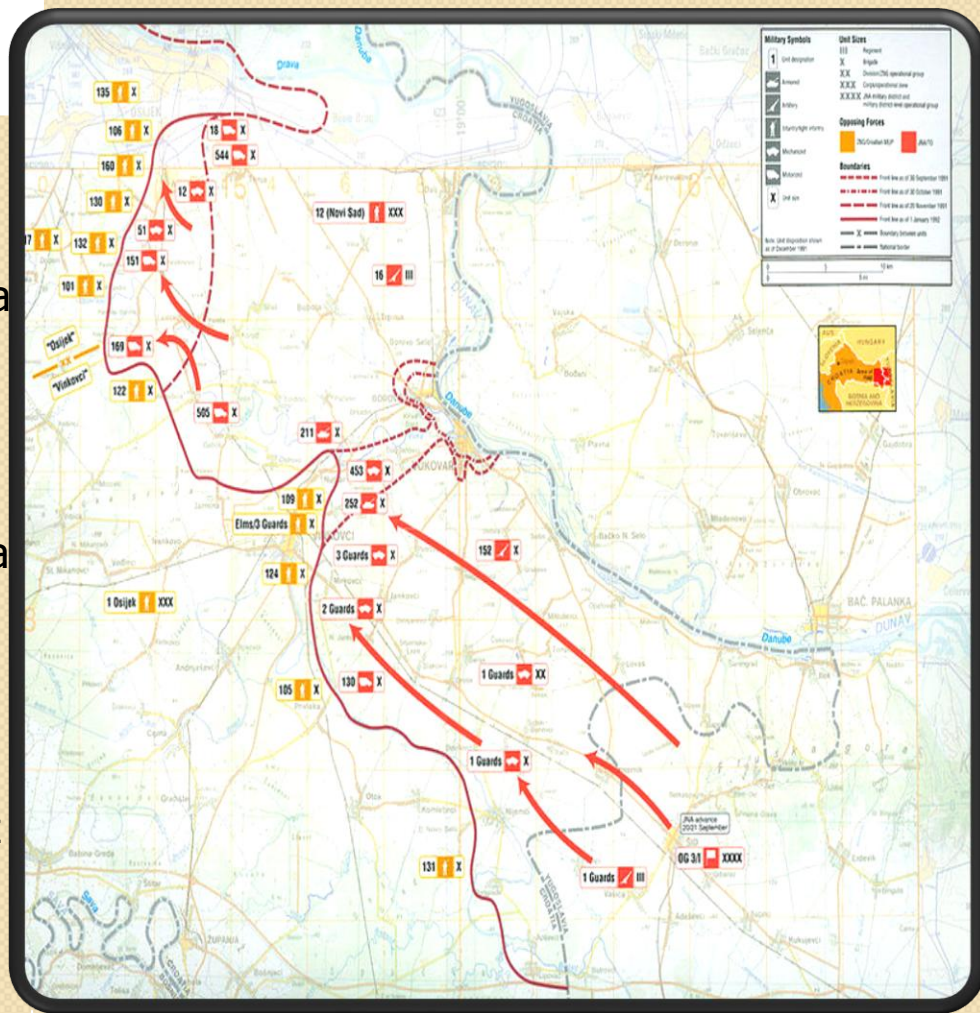
- Vukovar je branilo oko 1.800 lagano naoružanih vojnika Zbora narodne garde (ZNG) i dobrovoljaca iz drugih dijelova države, među njima i krajne desničarske Hrvatske obrambene snage (HOS). Nasuprot 36.000 vojnika JNA i srbijanskih paravojnika koji su imali teško naoružanje i oklopna vozila. Tijekom bitke, topovski metci i čahure su ispaljene na grad stopom koja je znala doseći i do 12.000 čahura dnevno. U tom razdoblju, to je bila najžešća bitka u Europi od 1945., a Vukovar je bio prvi veći europski grad potpuno uništen od Drugog svjetskog rata. Kada je Vukovar pao 18.11., stotine hrvatskih vojnika i civila je masakrirano a 31.000 civila je deportirano iz grada i okolice.

Prva faza bitke – od kolovoza do rujna 1991. godine

- Od lipnja, srpske snage su stavile Vukovar i susjedna sela pod skoro svakodnevnu paljbu topništvom ili minobacačima. Tijekom srpnja, JNA i TO su počele premještati velike skupine boraca širom istočne Slavonije, čime su okružili Vukovar sa tri strane. Teške bitke započele su krajem kolovoza. 23.8. Borovo Naselje, sjeverno predgrađe Vukovara, se našlo pod teškom paljbom. Hrvatske snage su oborile dva G-2 Galeb borbena zrakoplova. Idućeg dana, Jugoslavensko ratno zrakoplovstvo i mornarica su pokrenuli veliki napad uz pomoć borbenih zrakoplova, ratnih brodova na Dunavu, tenkova i topništva. Napad je uzrokovao opširnu štetu i velik broj civilnih žrtava.
- Hrvatska vlada je pokrenula napad na vojarne JNA i skladišta oružja od 14.9., poznat kao bitka za vojarne. Vukovarska vojarna JNA je bila jedna od napadnutih tog dana, ali je hrvatske snage nisu uspjele zauzeti. Zauzvrat, srpske paravojne formacije su napale područja jugozapadno od Vukovara iz smjera Negoslavaca, te su natjerali 2.000 ljudi na bijeg. Zabilježeni su izvještaji o masovnim ubojstvima i civilnim smaknućima. Hrvatske snage dobile su velike količine municije i oružja od vojarni zauzetih u drugim dijelovima, te su time uspjeli zadržati liniju obrane.

- 19.9., jedinica JNA sastavljena od najmanje stotinu tenkova sa teškim topništvom napustila je Beograd te ušla u Hrvatsku kraj Šida 20.9. Prva mehanizirana brigada JNA stigla je do vojarni u Vukovaru te obustavila opsadu istih. Krenuli su okruživati grad. Do 30.9., grad je bio skoro potpuno opkoljen. Sve ceste bile su blokirane, a jedina ruta bila je staza za farmu kroz eksplozivno polje kukuruza.
- JNA je pokrenula nekoliko napada na Vukovar, ali nije ostvarila napredak. Njena oklopna vozila, dizajnirana za borbu na otvorenom terenu, jedva je mogla ući kroz uske ulice grada. Potpora pješadijom je bila manjkava, a slabo obučeni i motivirani ročnici TO-a nisu bili primjerena zamjena. Vojnici JNA su izgleda imali malo razumijevanja o izvođenju urbanog ratovanja a njihovi službenici su bili spori u odlučivanju na terenu.

Karta koja prikazuje vojni pohod JNA po istočnoj Slavoniji, Srijemu i Baranji 1991. – 1992.

- Hrvatske snage uzvratile su napad JNA miniranjem cesta, slanjem pokretnih timova sa protutenkovskim oružjem, slanjem snajpera te uzvraćanjem paljbe sa dobro utvrđenih pozicija. JNA se isprva oslonila na gomilanje oklopnih udarnih snaga koji bi napredovali po ulicama uz pratnju pješadije. Branitelji su odgovorili otvaranjem vatre protutenkovskim oružjima sa velike blizine, katkad sa samo 20 metara, kako bi onesposobili prvi i zadnji tenk, te time zarobili kolonu u sredini koja je onda mogla biti sustavno uništena. Branitelji su nastojali ne uništiti oklopna vozila u potpunosti, jer je materijal bio vrijedan izvor zaliha. Koristili su strategiju "aktivne obrane" uz pomoć napada "udari-i-bježi" kako držali JNA izvan ravnoteže. Protutenkovske mine su ograničile manevre JNA. Kako bi razbili moral neprijatelja, branitelji su stavljali mine ispod tenkova JNA tijekom noći, tako da su ovi eksplodirali ujutro kada ih je vojska pokrenula. Gubici JNA bili su teški; na jednoj cesti, koje je dobilo naziv "groblje tenkova", oko stotinu oklopnih vozila je uništeno, od toga je 15 osobno onesposobio Marko Babić. To je imalo negativan učinak na moral sve do vrha zapovijednog lanca.
- JNA je započela sa topničkim i raketnim paljbama po gradu. Do kraja bitke, preko 700.000 čahura ili drugih projektila je ispaljeno na Vukovar stopom od i po 12.000 dnevno. [7] Procjenjuje se da je okolica pretrpjela preko 2,5 milijuna čahura topništva i minobacača od 20mm. Tisuće civila ostalo je u skloništima koja su sagrađena tijekom Hladnog rata.

Druga faza bitke - od listopada do studenog 1991. godine

- Tijekom završne faze bitke, preostali stanovnici Vukovara, među njima i tisuće Srba, su bili u skloništima, a svako je držalo po 700 ljudi. Uspostavljen je krizni stožer u bunkeru ispod zemlje, u blizini bolnice. Stožer je preuzeo vođenje grada i dostavu hrane, vode i lijekova. Držao je broj civila na minimumu te raspodijelio po najmanje jednog doktora i medicinsku sestru po skladištu. Bolnica je morala primiti stotine ranjenih - između 16 i 80 svakog dana, od čega su dvije trećine bili civili - od druge polovice rujna. Iako je zgrada imala vidljiv simbol crvenog križa, na nju je ispaljeno 800 projektila tijekom bitke. Bolnica je bila u ruševinama, te su pacijenti morali ići u podzemne hodnike. 4.10.,

Jugoslavensko ratno zrakoplovstvo je napalo bolnicu te uništilo salu za operiranje. jedna bomba je pala kroz nekoliko katova i sletjela pacijentu kraj noge, ne ozlijeđivši ga. Jedan od doktora iz bolnice kasnije je pitao Srbiju zašto napadaju bolnicu. Odgovor je bio: "Zato što tamo držite ranjene hrvatske vojnike."

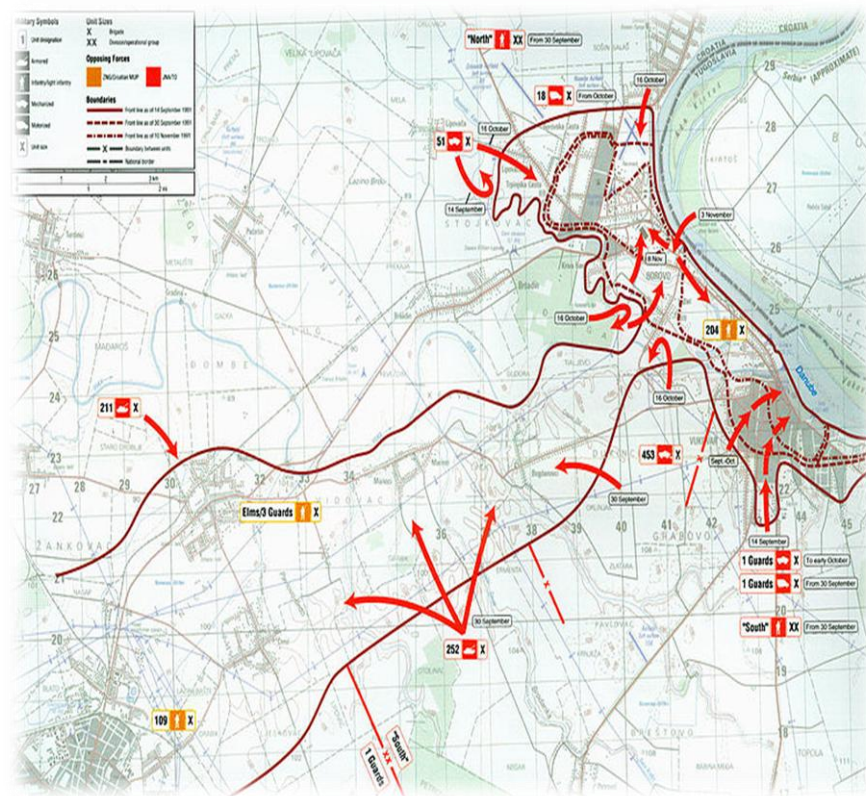
ŠTETA JE OČUVANA KAO SPOMEN NAPADA.

- Hrvatske snage su putem padobrana bacale zalihe Vukovarcima, ali i oružja. Ekipa je mete locirala uz pomoć GPS-a. Jedan zrakoplov je oboren te je u njemu preminuo Marko Živković, zapovjednik zračne jedinice
- Europska zajednica je pokušavala opskrbiti humanitarnu pomoć 12.000 zarobljenih civila, ali je samo jedan konvoj uspio probiti se do njih. Hrvatske snage su zaustavile vojne akcije kako bi konvoj mogao mirno proći 12.10., ali je JNA iskoristila zatišje kako bi napredovala još više. JNA je zaustavila konvoj dva dana te u primirju postavila mine i konsolidirala kontrolu nad Vukovarom. Kada je konvoj napokon stigao, dao je lijekove bolnici i evakuirao 114 civila.
- 16.10., JNA je nagomilala veliki napad na Borovo Naselje. Ostvarila je par ciljeva, ali je opet naišla na žestok hrvatski otpor. 30.10., JNA je pokrenula koordinirani napad uz paravojne formacije i pješništvo kako bi prisilno probila kroz hrvatske linije obrane. Podijeljena na sjevernu i južnu zonu, JNA je napala nekoliko lokacija istodobno te prisilila branitelje na povlačenje. Usvojila je i nove taktike, kao što je pucanje izravno u kuće i prolazanje tenkova kroz njih, bacanje suzavca i dimnih bombi kako bi istjerali branitelje, te korištenje protutenkovskog oružja radi zauzimanja zgrade po zgrade. To je dovelo to teških gubitaka na hrvatskoj strani.

- 2.11., JNA je stigla do predgrađa Lužac, između Borovog Naselja i Vukovara, te je presjekla jednu od dvije glavne ceste koje povezuju centar sa sjevernim predgrađem. Istodobno, ZNG (koji je kasnije postao HV) je pokušao zauzeti Marince i Čeriće kako bi otvorio rutu za opskrbu sa Vukovarom. Teško je bombardirao prilazne rute JNA prema Vukovaru te napao tenkove. General JNA i jedan od glavnih zapovjednika operacije Mladen Bratić je poginuo kada je njegov tenk pogodio projektil, ali je superiornost naoružanja omogućilo JNA da zaustavi napredovanje hrvatskih snaga te nametne teške gubitke.

Karta završne faze bitke za Vukovar

Pad Vukovara

- JNA je pokrenula napad širom Dunava sjeverno od Lužaca 3.11. kako bi se spojila sa Arkanovim "Tigrovima". Ovaj napad je podijelio opseg hrvatskih snaga na pola, te odvojio glavnu skupinu u središtu grada od Borovog Naselja. Južno područje JNA počelo je sustavno čistiti centar grada, te presjeklo ostale skupine branitelja.^[88] Zauzeli su ključno Milovo Brdo, 9.11., čime su dobili jasan pregled nad cijelim gradom. Hrvatsko naselje Bogdanovci, zapadno od Vukovara, palo je 10.11. Tri dana kasnije, JNA je presjekla zadnju poveznicu između Borova Naselja i Vukovara. Hrvatske snage izvan Vukovara nagomilali su zadnji pokušaj probijanja obruča opsade napadom sa sela Nuštar, ali ih je JNA odbacila.
- Braniteljima je ponestajalo municije te su bili iscrpljeni od bitke jer su morali boriti se neprestano 24 sata dnevno, bez nade da će stići pojačanje ili zamjena. Na kraju su ostali samo u odvojenim džepovima. Sa neizbježnim padom, nekoliko stotina hrvatskih vojnika i civila je probalo pobjeći iz grada. Većina njih u Borovom Naselju nije uspjelo probiti se te su ubijeni. 18.11., posljednji branitelji u središtu Vukovara su se predali.

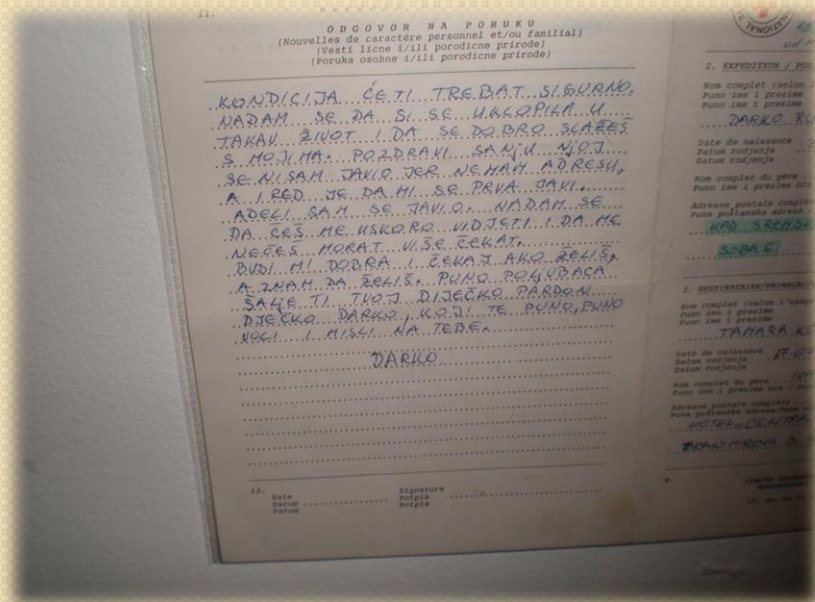
- Kada je bitka završila, razmjer uništenja mnogima je došao kao šok. Siniša Glavašević, novinar Hrvatskog radija, koji je ostao u gradu tijekom bitke, opisao je scenu kad su se pojavili preživjeli na površini:
- " Slika Vukovara 22. sata 87. dana [opsade] će zauvijek ostati u sjećanju onih koji su mu svjedočili. Nezemaljske scene su beskonačne, miris paljevine, pod nogama ostaci starih krovova, građevinskog materijala, stakla, ruševina i grozna tišina... Nadamo se da su muke Vukovara završile.

Vukovar deset dana nakon bitke

Vojarna – muzej u Vukovaru

U podrumskom skladištu je prikazano kako su za vrijeme rata izgledali zloglasni logori. Izložena su pisma o slobodi i oružje osobne izrade kojim su branili Vukovar

LOGORI

Vojarna – muzej u Vukovaru

Sjećanja i spomen - obilježja

- Znakovi bitke ostali su vidljivi i preko dva desetljeća nakon bitke po zgradama Vukovara. Vukovarski vodotoranj je sačuvan u svojem lošem i teško oštećenom izdanju kao spomenik opsade. Na Ovčari, lokacija masakra je obilježena pločama i informacijama o zlodjelu. Mjesni turistički vodiči nude turistima mogućnost obilaska tih lokacija.

- Spomen ploče na Ovčari

Izradile:

- Ana Jurković
- Marija Geci
- Petra Gojak

3.h